

מגיד דבריו ליעקב

שיחות מוסר על סדר הפרשיות

בולל דברי חיזוק והתעוררות בענייני עבודת ה'

שנאמרו במקלות על ידי

הגאון הגדול רבי יעקב חיים סופר שליט"א

ראשי ישיבת "כף החיים"

להערות והארות

ולהצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

8542164@gmail.com

פרשת נצבים - וילך

תולדות (דף קל"ט ע"א) על הפסוק 'בשנה הזאת ישובו איש אל אחוזתו', דרשו רבותינו 'זאת' בגמטריא ת"ח, שאז תבוא הגאולה ותחיית המתים. והנה, כבר עברו כמעט ארבע מאות שנה מאז, ואנחנו עדיין בגלות. מה ההסבר בזה?

ביארו בספרים הקדושים, כי אכן יש זמנים מיוחדים שמסוגלים להיות קץ גאולה, וראויים ישראל להגאל בהם. ובלבד – שכלל ישראל יכין את עצמו כמו שצריך. אם היו כלל ישראל שבים בתשובה באותם זמנים, מוסיפים תורה ומסגלים מצוות ומעשים טובים, אז באמת היו נגאלים ונושעים. אבל בגלל שישאל התרשלו ולא התכוננו כמו שצריך, עבר הזמן ולא נושעו.

ויותר מזה, כתוב בחידושי הריטב"א למסכת עבודה זרה (ט"ו ב) דבר נורא, שכל זמן שהיה ראוי להיות בו עת גאולה אך אנחנו החמצנו אותו בגלל שלא התכוננו אליו כמו שצריך, נהפך הזמן הזה לרועץ ונהייתה אותה שנה להיות שנה של 'עת צרה ליעקב'. באותה השנה באו שמדות וגזירות קשות על ישראל.

אחד התאריכים, כמו שהזכרנו, היתה שנת ת"ח, שהזהר הקדוש כתב במפורש שהשנה הזו תהיה שנת גאולה לישראל. אך כידוע, לא זכינו, ואדרבה, התהפכה אותה שנה, שנת ת"ח וגם שנת ת"ט שלאחריה, להיות עת צרה. אז היה מרד הקוזקים ברוסיה שגלחמו נגד הרוסים ששלטו בהם, אך דם היהודים הוא שנשפך שם כמים. למעלה מרבע מליון יהודים נהרגו שם בפרעות שעשו הקוזקים, בכל מיני מיתות משונות אשר תסמנה שערות ראש מי שקורא מה שעבר על ישראל באותה התקופה.

עדותו של רבי שמשון מאוסטרופולי זצ"ל

והרמח"ל זצ"ל במאמר דרך עץ חיים, מביא עדות מזעזעת מהגאון הקדוש רבי שמשון מאוסטרופולי הי"ד, שהיה מגדולי רבותינו לפני כשלוש מאות וחמישים שנה, באותה התקופה של גזירות ת"ח ות"ט. וזה לשונו שם: הנה מהמאמרים האלו תבין ותשכיל בשלך הזך כי אין תרופה למכתנו כי אם בעסק התורה, כי אין לך דבר המחליש כח הסטרא אחרא כי אם עסק התורה. אם אנחנו רוצים תרופה כללית לכל מכותינו, עלינו לדעת שזו היא רק התורה הקדושה. התורה היא שנותנת חיים לאדם, ובה יש לו לאחוז כדי להשיג לו חיים.

אחד מתלמידי מיר כתב, שכאשר ישיבת מיר התגלגלה ובאה בזמן מלחמת העולם השנייה ממקום מושבה בעיריית מיר בליטא, לשנחאי שביפן, הם ראו בחוש איך שהתורה נותנת חיים לאדם. תלמידי הישיבה עברו שם צרות ויסורים נוראים, ואף על פי כן התורה הצילה אותם והם ראו בעיניים איך שהיא שומרת ומגינה עליהם מכל צרה ומצוקה.

עד כדי כך, סיפר אותו ניצול, שכאשר היו מטוסי הקרב של ארצות הברית באים ומפציצים בעשרות ומאות גיחות את שנחאי, בכל פעם שהיו מגיעים היתה נשמעת אזעקה כדי להודיע על הצורך לרדת למקלטים. אבל עם הזמן ראו כולם איך שהמקום היותר בטוח הוא בישיבה. בכל מקום וליד כל מקלט נפלו פצצות ופגזים, אבל בישיבה לא קרה דבר. וכאשר עבר זמן ובכל פעם באזור הישיבה לא קרה כלום, אפילו הגויים הבינו את זה, ובכל פעם שהיתה נשמעת אזעקה היו רצים

מה היא הברית שבין הקב"ה לישראל

בעזרת ה' יתברך, נראה להתבונן מעט בענייני הפרשה ובענייני דיומא.

אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלהיכם, משה רבינו עומד ומזכיר לעם ישראל את הברית שכרת אתם הקב"ה, לעברך בברית ה' אלהיך ובאלתו אשר ה' אלהיך כורת עמך היום, ומוסיף משה רבינו ואומר, ולא אתכם לבדכם אנכי כורת את הברית הזאת ואת האלה הזאת כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום לפני ה' אלהינו, ואת אשר איננו פה עמנו היום, גם הדורות הבאים נכללו בברית הזו, וכמו שכתוב במדרש תנחומא (פרשת נצבים ס"ג) שכל הנשמות של כל הדורות היו שם בעת שכרת הקב"ה ברית עם עמו ישראל.

ומזכיר להם משה: אתם ידעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים ואת אשר עברנו בקרב הגוים אשר עברתם, ותראו את שקוציהם ואת גלוליהם עץ ואבן כסף זהב אשר עמם.

ממשיך משה רבינו ואומר, והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך. אם יהיה אחד כזה שוכך יגיד, יבואו עליו דברים נוראים, שלא מצאנו כדוגמתם בתורה: לא יאבה ה' סלוח לו כי אז יעשן אף ה' וקנאתו באיש ההוא... גפרית ומלח שרפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמיח כמהפכת סדום ועמורה. ואמרו כל הגוים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת מה חרי האף הגדול הזה.

הגוי לא מאמין בבורא, ולא מאמין בהשגחה. לדעתם המשובשת של הגוים, הכל יד המקרה. והנה כאן פתאום הגוי מתחיל להתבונן ולשאול, ואמרו כל הגוים על מה עשה ה' ככה?! למה הגוי פתאום הופך למאמין? כי גם זה שמאמין במקרה ומכחיש את ההשגחה, כאשר רואה את חרון אף ה' על זה, מבין שזה לא מקרה אלא יש כאן השגחה, ובא ושואל על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת.

ואמרו, על אשר עזבו את ברית ה' אלהי אבותם אשר כרת עמם בהוציאו אותם מארץ מצרים. וכאן יש לפנינו את השאלה ואת התשובה. השאלה – למה ומדוע גדול כל כך כעס ה', עד שמשחית את הארץ באופן שלא תזרע ולא תצמיח, והתשובה – על שעזבו את ברית ה'.

חובה עלינו לדעת מה היא הברית הזו, שכשישראל לא שומרים אותה רבה כל כך חרון אף ה'. הלא אנחנו נמצאים עתה כבר בחצי השני של חודש אלול, סמוך ונראה לראש השנה, יום המשפט, ושומה עלינו לחבל תחבולות כדי לצאת זכאים בדין, ובודאי כשאנחנו רואים את ההקפדה הגדולה על הברית הזו, אנחנו צריכים לבדוק אם אנחנו שומרים אותה כראוי.

מה היא הברית הזו, האמורה בפסוקים כאן?!

הזמנים המסוגלים לגאולה עלולים להתהפך לרעה

קודם שנבאר, נקדים הקדמה. הרבה פעמים מצאנו בכתבי רבותינו ואבותינו, שכתבו וציינו על תאריך מסויים, שתהיה בו הגאולה. ואף על פי כן, התאריכים האלו עברו, ואנחנו לא נושענו. למשל, הרמב"ם באגרת תימן כותב שיש לו קבלה נפלאה מאבותיו, שבשנת תפ"ח תהיה הגאולה, בתפ"ח גאולים, ואז תהיה חזרת הנבואה לישראל היא שנת ד' אלפים תתקע"ו. וזמן זה כבר חלף מזמן. גם בספר הזהר הקדוש בפרשת

זאת מניין? – מדברי החסיד רבינו יונה זצ"ל. רבינו יונה בספרו שערי תשובה (ש"ג אות קמ"ה), מביא ומסדר את אלו שאין להם חלק לעולם הבא. אחד מאלו שאין להם חלק לעולם הבא, הם האפיקורסים, כמו שאומרת המשנה בסנהדרין. מי הם האפיקורסים? – אומרת הגמרא (סנהדרין טז:), הם אלו שאומרים 'מאי אהנו לן רבנן', 'מה התועלת שיש לנו מאלו שיושבים ועוסקים בתורה, ומה רווח יוצא לנו מזה'.

כותב רבינו יונה, אלו האפיקורסים שאומרים כך, 'מאי אהנו לן רבנן', מכחישים את מה שכתוב בתורה. למה? שהרי נאמר בתורה במפורש, 'ונשאתי לכל המקום בעבורם'. היכן שיש מציאות כזו של תורה, ובמקום שיש תלמיד חכם שיושב ועוסק בתורה, אז הקב"ה מתייחס לכל המקום כולו אחרת, והנהגה עם כל אותה העיר היא הנהגה שונה. והם ניצולים גם בזכותו, כמפורש במסכת תענית (כ"א ב), וכבר הבאנו דברים נוראים בזה מהקדמת ספר פני האריה החי (ראה מגיד דבריו ליעקב). ואם כן זה שבא ואומר 'מאי אהנו לן רבנן', מכחיש בידים את מה שנאמר בתורה, ולכן הוא בכלל האפיקורסים שאין להם חלק לעולם הבא.

ואם כן הוא, נמצא שאדם על ידי עסק התורה שלו, מהפך את עצמו להיות אדם כללי, כזה שמסייע ועוזר לכל הציבור, אשר כולם צריכים לו. ואם כן כל כמה שאדם ירבה בימים אלו בעסק התורה, הוא קונה לעצמו את הזכות הזו שהוא אדם כללי, ואז כל המשפט שלו הוא באופן אחר ובנקל יצא זכאי בדין, וכמו שנתבאר.

תחילת דינו של האדם בראש השנה הוא על התורה

לא זו בלבד, אלא שגם מצד עצם זכות המצוה שאדם מקיים כאשר הוא יושב ועמל בתורה, אין לך עוד שום מצוה שגדולה כמו מצוות תלמוד תורה, הן בכמות והן באיכות.

רבי חיים פלאג'י ז"ל בספרו תוכחת חיים (פרשת משפטים) ועוד, חוקר חקירה מעניינת. אמת שאדם נידון בראש השנה, וכל מה שאדם עשה במשך כל השנה כולה, הן מה שעשה בפועל, הן מה שדיבר והן מה שחשב, הכל מובא לפני בית דין של מעלה ועל כל ענין ועל כל פרט יש דין וחשבון. אבל על מה אדם נידון בתחילה? מה הדבר הראשון שבדקים ומעיינים בו בבית דין של מעלה?

ומביא רבי חיים פלאג'י, שמצא בספר הזהר הקדוש בפרשת פנחס (דר"א ע"ב ועוד), שתחילת דינו של אדם הוא על עסק התורה ועל כבוד התורה וחכמיה. לא רק בדין שלאחר פטירת הנשמה, אלא בכל פעם שדנים את האדם בראש השנה, תחילת הדין שלו זה על התורה ועל כבוד התורה. יש אחד שמכבד את התורה, שכאשר הוא רואה חכם, הוא עומד לפניו מלא קומתו. ויכול להיות שהוא גם מתחסד וקופץ לגובה כשהוא רואה את החכם מגיע... זה חשוב, אבל לא זה עיקר הענין. עיקר כבוד התורה, הוא שאדם יושב ולומד בה. ויתירה מזו, אם יש לאדם ארון מלא ספרים בבית, והוא לא פותח אותם ולא לומד בהם, זה עצמו זלזול בתורה, ועל זה תחילת דינו של האדם בראש השנה.

רבינו יונה כותב (אגרת התשובה יום שני), חייב אדם לעסוק בתורה בכל יום. יש אחד ששומע את זה וזה עצמו מהווה בשבילו חידוש. ללמוד בכל יום? לא מספיק שאלמד פעם בשבוע או פעם בחודש? אבל לא. על האדם ללמוד בכל יום, וכתוב ברמב"ם הלכות תלמוד תורה (פ"א ה"ח וע"ש פ"ב ה"ב) שהחיוב הוא לקבוע לימוד בכל יום ביום ובלילה. וכך היה נהוג בכל תפוצות ישראל בכל הדורות עד הדור האחרון, שהיו שיעורי תורה בכל מקום ביום ובלילה.

וזאת עלינו לחדד לעצמנו בזמן הזה, שחייב אדם לעסוק בתורה בכל יום וזה תחילת דינו של אדם בראש השנה, איך הוא בעסק התורה ואיך הוא בכבוד התורה. וזה דבר גדול שאת השאלה הראשונה ואת הדין ודברים הראשון, האדם עובר בשלום. כי אם כבר בשאלה הראשונה שאדם נשאל איך היה בעסק התורה, הוא מתחיל בתגובה לגמגם ומתחיל דין ודברים וטענות ופרכות, זו התחלה לא טובה של משפט. ה' יהיה בעזרו שנזכה להתעלות בתורה, ונזכה לשנה טובה ומבורכת, וכתובה וחתימה טובה אנחנו וכל אחינו בית ישראל אמן ואמן.

גם הגויים מהאזור לעבר הישיבה. כי ידעו, שאין שמירה טובה יותר מן התורה.

ממשיך הרמח"ל: וכמו שהוגד לנו שבימי המנוח החסיד המקובל הגדול רבי שמשון אוסטרופלער זצ"ל, כשהיתה הגזירה רח"ל בשנת ת"ח, השביע הרב רבי שמשון את השטן ושאל, על מה ולמה אתה מקטרג על עם בני ישראל יותר מכל האומות. הדבר הזה הפליא את רבי שמשון, למה בכל השנים ובכל הדורות, הקטרוג היותר גדול הוא על ישראל. הלא שבעים אומות יש, ואנחנו לא רואים שבאים עליהם הריגות צרות ושפיכות דמים כמו על ישראל, ולמה דוקא על הכבשה הקטנה, על ישראל, יש קטרוג יותר מעל כל האומות.

והשיב לו השטן, יבטלו מאתכם שלשה דברים ואחזור מקטרוגי. השטן מציע לו, בוא ואעשה אתכם עסק. אתם תבטלו ותפסיקו לקיים שלשה דברים, ואני אפסיק לקטרג עליכם ויפסקו כל הצרות והרדיפות שאתם עוברים. ואלו הם, שבת ומילה ותורה. אומר השטן, אם ישראל יבטלו את השבת, המילה והתורה, שאלו הם שלשת הדברים שהם בגדר ברית עם הקב"ה, אני אפסיק מהקטרוג שלי.

ומיד השיב לו רבי שמשון, יאבדו הם כהנה וכהנה ולא תתבטל אות אחת מתורתנו הקדושה חלילה. רבותינו ז"ל (ספרי פרשת בהעלותך פסקא ל"ז) אמרו, שבאים ואומרים לחמור, בוא וניתן לך בית מלא שעורים, אבל קודם לכן נחתוך לך את הראש, מעוניין בעסק הזה?.. כך זה העסק שהשטן מציע. תפסיקו את שלשת הדברים האלו, ואני אתן לכם מה שאתם רוצים. מה בצע לנו בעסק הזה? אם יפסקו מאתנו שלשת הדברים האלו הרי מיד מתבטלת האומה הישראלית. אומר לו רבי שמשון, לא רק כרבע מליון היהודים שכבר נאבדו, אלא יאבדו עוד מישראל כהנה וכהנה, ובלבד שלא יבטלו הדברים האלו מישראל.

אומר הרמח"ל: הרי תבין ותדע שכל הקבלות שעלתה לך עד הנה, הן אמת, ולימוד תורתנו ליצר הרע ולסטרא אחרא סם המוות ולאחינו בני ישראל הוא סם החיים. כאן יש לנו הודאת בעל דין ועדות מהשטן עצמו, שהתורה בשבילו הם סם המוות, והוא מוכן לוותר על הכל ובלבד שכלל ישראל יעזבו את עסק התורה. לזה אומר הרמח"ל, אם אתה רוצה להחליש את כחו של היצר ולחסל את הסטרא אחרא, עליך לאחוז בתורה.

וכאן ממשיך הרמח"ל ומביא את הפרשה שלנו: וזה מבואר בתורתנו הקדושה ואמרו כל הגוים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת, על מה ולמה בא החרון אף ה' הנורא הזה, ואמרו על אשר עזבו את ברית ה' אלהי אבותם, וברית האמור שם היינו תורה.

כאן למדנו בדברי הרמח"ל, מה היא הברית הזו האמורה כאן במקרא, אשר חמורה כל כך עד שהתורה אומרת 'לא יאבה ה' סלוח לו, כי אז יעשן אף ה' וקנאתו וגו'. ועכשיו שאנחנו נמצאים בימים האחרונים של השנה הזו, והכל הולך אחר החיתום, עלינו לאחוז בברית הזו, בעסק התורה.

לימוד התורה מהפך את האדם להיות אדם כללי

אנחנו עכשיו מחפשים דרכים איך לצאת זכאים במשפט, ואיך לזכות למחילת העוון. כך אומר שלמה המלך, החכם מכל אדם (משלי טו, ו): 'בחסד ואמת יכופר עוון'. ואמת זו התורה, וכמו שנאמר (משלי כג, כג) 'אמת קנה ואל תמכור', וכמו שדרשו רבותינו (ברכות ה:). וכל כמה שאדם יושב ועמל יותר בעסק התורה, הוא מרוויח את התרופה הכוללת לכל החלאים ואת מחילת העוון.

בשבוע שעבר (מגיד דבריו ליעקב פרשת כי תבוא) הזכרנו עצה גדולה לזכות בימי הדין, שאדם יהפוך את עצמו מאדם פרטי, לאדם כללי. שיהיה כזה שהציבור צריכים לו, ואז גם אם האדם מצד עצמו ומצד מעשיו לא ראוי לצאת זכאי בדין, מכל מקום מחמת שהציבור צריכים לו, מוחלים לו וגוזרים את דינו לחיים טובים ולשלום.

יש לדעת שגם בעסק התורה, היינו, כשאדם יושב והוגה בתורה הקדושה, יש את הבחינה הזו שהוא היפך את עצמו מאדם פרטי להיות אדם כללי.